

Kam gre nogomet?

ANTONIO SACCONI

Na sredi našega življenja pota
sem znašel v hoste mračni se goščavi,
ker ravno pot mi je preprla zmeta.
Težko z besedo oživi v predstavi
ta hosta divja pred peklâ obalo,
ki že spomin njen me v nov strah pripravi.

Dante Alighieri, *Božanska komedija*, prvi spev (prevod: A. Gradnik)

Veličina zimzelenih tekstov je njihova večna modernost, sodobnost in svežina. Začetek Dantejeve *Božanske komedije* je kar primeren za interpetacijo trenutne situacije v nogometu in FIFA (*Fédération Internationale de Football Association*), ki je videti, kot da bi bila izgubljena v sredi kompleksnih razpotij ekonomskih, političnih, družbenih, kulturnih in medijskih trendov ter fenomenov – pozitivnih in negativnih, hkrati reflektiranih in reproduciranih.

Po navedbah www.fifa.com sestavlja nogometno skupnost 1,2 milijarde ljudi iz celega sveta, v FIFA je vključenih 209 nogometnih nacionalnih federacij s skupno več kot 300 milijonov registriranih igralcev. Nogomet pride na vsak kotiček sveta, v njem sodeluje pisana paleta ljudi, interesnih skupin in organizacij z različnimi razlogi, logikami in cilji. Nogomet lahko analiziramo, opazujemo in ocenjujemo iz različnih zornih kotov in disciplin: kjer prevladuje dimenzija zbiranja, lahko opazujemo veliko pozitivnih vplivov na ljudi, skupnosti in družbe (dialog, razumevanje, prosti čas, izobraževanje o človekovih pravicah itd.), ko pa prevladuje kakšna druga logika, lahko opazujemo tudi negativne fenomene, med katerimi so korupcija, doping, nacionalizem, nasilje, izkoriščanje mladih igralcev in še mnogo drugih. Nogomet je gotovo pomemben fenomen v naši družbi, je masivno in stalno prisoten v medijih, tako z vidika tekmovanj in športnikov kot tudi z vidika sodnih preiskav, aretacij, škandalov, korupcije in kršitev človekovih pravic. Ta opažanja bi lahko razširili tudi na druge športe, a še vedno je ravno nogomet tisti, ki ima prevladujoče mesto z vidika pogojev možnosti sodelovanja ljudi, virov, strasti in globalne prisotnosti.

Zürich, 26. februarja 2016 ob šestih popoldne. Ženska objema moškega srednjih let, ki vstane, sprejme bučen aplavz, se rokuje, pride na oder, pozdravi občinstvo v petih jezikih in se zbranim zahvali za izvolitev na mesto novega predsednika FIFE. Ko bodo slišali njegovo ime, ga bodo mnogi povezali z Italijo, ko bodo videli njegov obraz, ga bodo mnogi nogometni ljudje kot osebo, ki je skrbela za evropska nogometna tekmovanja. Ta moški je poliglot Giovanni Vincenzo Infantino, 53-letni italijansko-švicarski pravnik. Ženska, ki ga objema, je Lina al Achkar Infantino, prihaja iz Libanona, je njegova žena in mati njegovim štirim hčerkam. Infantinovo razmerje z nogometom je, glede na prve intervjuje in javne izjave, prej povezano s »strastjo« kot s »talentom«: »Nogometni virus so vame injicirali moji starši, ko sem bil še otrok, še posebej moj oče [...]. Ponavadi sem bil na klopi [...]. Dejansko sem igral le zato, ker je moja mama prala obleke lokalnemu klubu. To mi je omogočilo, da

sem včasih prišel na igrišče, ko je moj klub že vodil in ne bi mogel narediti preveč škode. A še vedno sem se zelo zabaval z igranjem, kot se tudi še danes.« Kljub temu pa je Infantino našel način, kako se lahko ukvarja z nogometom v drugačnih vlogah: »Bil sem nor nogometni navijač, ki je svojemu klubu sledil povsod. Ko sem rekel: 'Grem na tekmo,' sem se oblekel v kavbojke in najslabšo majico, ki sem jo imel. Ko zdaj sedim in gledam tekmo, moram biti oblečen v suknjič in kravato. Menim, da je to potrebno spremeniti: kot voditelji igre moramo biti bolj kakor navijači in manj kakor politiki. Če bi se vsi spomnili, da smo začeli kot nogometni navijači, bi bila igra veliko boljša [...] Nogometa brez navijačev ni. Potrebujemo igralce in potrebujemo navijače, sam namreč menim, da sta bila ta elementa predolgo zapostavljena. Zdaj je čas, da to spremenimo. Čas je, da ju vpeljemo in vključimo v vse, kar počnemo« (*FIFA Magazine*, št. 1904).

Ključni akterji v nogometu so FIFA, njene nacionalne članice in šest kontinentalnih konfederacij, pristojnih za upravljanje nogometa na kontinentalni ravni, ki omogočajo tudi nadaljnjo podporo nacionalnim zvezam. Formalno konfederacije niso članice FIFA, vendar volijo njen odbor. Predsednika FIFE demokratično izvolijo njene članice: vsaka članica ima en glas. Glavne aktivnosti FIFE bi lahko razdelili na štiri stebre: organizacija različnih mednarodnih tekmovanj, vodenje programa za razvoj nogometa, upravljanje pravnih in finančnih zadev ter ohranjanje in zaščita nogometa. Organizacija je tudi ključni igralec IFAB (Svet mednarodnih nogometnih zvez), telo, pristojno za pravila igre: nobena odločitev ne more biti sprejeta brez FIFE, a hkrati FIFA ne more sama uveljaviti nobenega pravila. Sekretariat FIFE – 400 mednarodnih uslužbencev – ima sedež v Zürichu. Na spletni strani FIFE velikokrat omenjajo transparenten, demokratičen in odgovoren *modus operandi*, *fair play*, borbo proti vsakršni obliki korupcije, obvezo, da so zgled »integritete«, vsaj kar se tiče ciljev organizacije. Ampak ali je to tudi res?

Igrišče

Playthegame.org je mednarodna konferenca in komunikacijska iniciativa s sedežem na Danskem, ki si prizadeva krepiti etične temelje športa in promovirati demokracijo, transparentnost in svobodo izražanja v športu. Njen mednarodni direktor Jens Sejer Andersen pojasni, da »obstajata dve skupini težav. Prva je 'človeški pohlep', del človeške narave, ki je ni mogoče popraviti. Da bi lahko kompenzirale slabosti človeškega karakterja, morajo organizacije ustanoviti strukture, ki bodo preprečile pohlep in zlorabo oblasti. Ena glavnih prednosti športa po celem svetu je organiziranost v 'zveze', kar ima velikansko vrednost, če govorimo o lokalnih skupnostih, vključevanju državljanov, utrjevanju družbene povezanosti, spodbujanju povezav, vzajemne zvestobe in solidarnosti in do neke mere tudi nacionalne skupnosti. Te pomembne prednosti so tudi velik izziv, ko šport postane posel, saj za posel obstajajo drugačne strukture: zunanji regulatorji (denimo davki in okolje) in notranji kontrolni sistem, kot na primer zaščita delničarjev in

Nogomet je gotovo pomemben fenomen v naši družbi, je masivno in stalno prisoten v medijih, tako z vidika tekmovanj in športnikov kot tudi z vidika sodnih preiskav, aretacij, škandalov, korupcije in kršitev človekovih pravic. Ta opažanja bi lahko razširili tudi na druge športe, a še vedno je ravno nogomet tisti, ki ima prevladujoče mesto z vidika pogojev možnosti sodelovanja ljudi, virov, strasti in globalne prisotnosti.

preprečevanje okoriščanja direktorjev. Ti kontrolni mehanizmi v športu ne obstajajo.

V zadnjih desetletjih je postal šport multimilijonska globalna industrija, ob njej pa se je struktura mednarodne zveze izkazala za neustrezno. V mnogih primerih nacionalne federacije niso protestirale, saj jih je vrh mednarodne organizacije zasul s privilegiji, darili in razvojnimi subvencijami, ki so zagotovili glasove na predsedniških volitvah. Mnogi športni voditelji so tudi aktivno novačili nove revne države, da bi priskrbeli nadaljnje glasove, niso pa se ukvarjali z razvojem športa v teh državah. V primeru FIFE tako niso postavljali veliko vprašanj o razvojnih subvencijah: brez ovir so vzeli denar za zasebnike.«

Na podlagi izkušnje *Playthegame.org* z urednikovanjem »The Sports Governance Observer«, se pravi analize vladnih struktur vseh 35 mednarodnih športnih olimpijskih federacij, Andersen doda, da »ni velikih razlik med vodstvenimi strukturami mednarodnih športnih organizacij. Ne trdim, da so vse korumpirane, so pa vse izpostavljene korupciji in zlorabi: nimajo sistema dobrih demokratičnih volitev, trdnih kriterijev transparentnosti, odgovornosti in notranjega/zunanjega nadzornega sistema.«

Čeprav je FIFA zelo velika in vplivna, še vedno ni edini igralec na nogometnem igrišču. Andersen: »Korupcijo v nogometu ni izumila FIFA, saj je zakoreninjena tudi v nacionalnih federacijah in klubih. Konfederacij prav tako ne obvezujejo enake reforme kot centralno telo, z zahtevo po objavi profesionalne revizije finančnega poročila. To je resen problem, saj so ravno konfederacije tiste, ki imenujejo celoten odbor, pri čemer samo predsednika izvoli kongres. Povsem pričakovano je, da bodo naredili vse v svojih močeh, da bi zaščitili *status quo* in svoje interese tudi v prihodnje. Infantino se bo težko boril s tistimi, ki upravljajo FIFE. Pred kratkim sprejeta reforma je le prvi korak: moramo se spomniti, da se je pred tremi leti Infantino skupaj z UEFO boril proti taistim reformam. Če pogledamo, kdo so bili dosedaj njegovi 'politični prijatelji', od njega ne moremo pričakovati veliko.«

Za Andersena je korak naprej večja vključenost interesnih skupin. »Vlade morajo razumeti, da je njihova naloga nadzorovati športne organizacije, še posebej takrat, ko uporabljajo javni denar. Prav tako je pomembno, da športne organizacije same prevzamejo vodilno vlogo, da izboljšajo svojo vodstveno strukturo. Veliko je namreč korupcije v političnih elitah po svetu, in prav iz teh elit so

izbrane tudi športne elite. Dobra plat zgodbe pa je, da še vedno obstaja obče strinjanje, da je krasti narobe. Ali je morda v katerikoli od 209 držav – v katerikoli kulturi – korupcija sprejeta oziroma obravnavana kot nekaj pozitivnega? Ali so ljudje zadovoljni, da politični/nogometni voditelji kradejo denar?«

Kot kaže, obstaja razlika med prepoznavanjem avtonomije športa, ki je možna v pogojih prakse, osnovane na družbeni udeležbi, svobodi zbiranja, strukturiranju iger in tekmovanj itd, in med tem, da bi dovolili športu biti tendenciozni divji sektor brez pravil.

Praktične implikacije

»Šport je skozi leta zrasel v zaprt sistem,« pravi Deborah Unger, managerka enote za hitre odzive pri Transparency International, »kjer se isti ljudje udeležujejo leta in leta: voditelji mednarodnih športnih organizacij so na svojih položajih povprečno več kot 10 do 15 let. Ena od zadev, ki smo jih odkrili pri borbi proti korupciji, je, da če je voditelj na položaju dolgo časa, tako v političnem kot športnem ali kakšnem drugem področju, obstaja večja tendenca, da se vzpostavi 'mreža'; pajdaštvo in nepotizem so lahko del tega. Takšna situacija večinoma vodi do korupcije. Če malce raziskujete, najdete vodje športnih organizacij, ki imenujejo svoje prijatelje in sorodnike na pozicije moči. Sin Michela Platinija na primer dela v katarski športni organizaciji.«

Tudi *Transparency International* – svetovna civilnodružbena organizacija s poslanstvom »sveta brez korupcije« – je vpletena v šport: preko svoje nemške družbe je tudi del *Sports and Rights Alliance*, konzorcija, ustanovljenega leta 2015 skupaj z *Amnesty International*, *Football Supporters Europe*, *Human Rights Watch*, *International Trade Union Confederation* in *Terre des hommes*. Deborah Unger potrdi: »Zavzemamo se tudi za strožje standarde človekovih pravic pri razpisih in procesih podeljevanja športnih dogodkov: vsaka država, mesto ali organizacija, ki želi gostiti večji športni dogodek, mora ravnati po pravih kriterijev globalno razumljenih človekovih pravic: to so začetki, na katerih je treba graditi. Tudi FIFA je postavila strožje pogoje človekovih pravic pri kandidaturi za Svetovno prvenstvo: menim, da bi morali hitreje ukrepati in čim bolj pritisniti na vsako državo gostiteljico. Organizacije, kot so *International Labor Organization*, *Human Rights Watch* in *Amnesty International*, so bile na terenu, kjer so opazovale, kaj se dogaja na primer v Katarju: objavile so zneske in podatke. Mnogi delavci so

umrli zaradi slabih pogojev dela: preko morja pripeljejo čim bolj zdrave delavce, ki nato delajo dolge ure pri 40 stopinjah, živijo v slabih pogojih in pogosto tudi umirajo. Katarski sistem je ena od vrst sodobnega suženjstva. To se ne bi smelo zgoditi.«

In kakšna je vloga Infantina? Unger: »Infantino ima program reform, ki ga ni sam sestavil, vendar ima 60 dni časa, da ga implementira, zato je začel delati na tem. Še vedno menimo, da obstajajo pomembne zadeve, ki niso vključene v program, denimo neodvisen nadzor, vendar bi vseeno priporočili neodvisne neizvršne člane vladajočih svetov. FIFA je izgubila veliko zaupanja po svetu, zato ima Infantino priložnost začeti reformni proces: menim, da bo za to potrebno veliko časa, saj ni samo FIFA tista, ki se mora reformirati, ampak tudi Konfederacija in 209 članov združenj, ki niso vsa zelo odgovorna in transparentna.

Kaj pa je lahko gibalo sprememb? Unger: »FIFA je v finančnih težavah, sicer ni v obupnem položaju, saj ima še vedno 1,5 milijarde dolarjev rezerv. Svetovno prvenstvo je vsake štiri leta, zadnje leto so dobili največ denarja, a glede na zadnji program so tudi v zaostanku za okoli 550 milijonov dolarjev. Sponzorji so najbrž zaskrbljeni, saj je tudi v njihovem interesu, da je podoba FIFE povezana s transparentnostjo in integriteto: mnoge družbe so odprto podprle zamisel o neodvisnem finančnem nadzoru. V poslovnem svetu ni nič narobe s tem, da želi FIFA pridobiti najboljše možne sponzorske kupčije: a vprašanje je, 'kaj oni počnejo z denarjem?' To lahko pomeni, da je privatnim družbam v interesu investirati v šport, saj z njim dosežejo širše občinstvo, dosledno vplivajo na čustva ljudi in se navežejo na pozitivna sporočila. Vse dokler šport ni povezan s škandali, korupcijo, diskriminacijo, zlorabo moči in virov.

Kaj se dogaja na *grassroots* ravni?

The International Sport and Culture Association (ISCA) je danska mednarodna krovna organizacija, ki predstavlja več kot 180 zruženj iz celega sveta in več kot 40 milijonov posameznikov. Njen osrednji cilj je promocija fizične aktivnosti za vse. Predseduje ji Mogens Kirkeby: »Največja težava za *grassroots* šport je, da v mnogih državah upada fizična aktivnost. Težave pri vodenju mnogih vladajočih teles škodujejo 'športu' kot *brandu*, kot sektorju. Lahko napovem, da bo to v prihodnosti imelo posledice ne samo za mednarodne organizacije, ne samo za aktivnosti organizacij, ampak tudi za splošno podobo športa na *grassroot* ravni, kar bo vodilo v nadaljnji upad športnega udejstovanja. Napovedujem, da bomo imeli vse večje težave pri promociji, financiranju in organiziranju *grassroots* športa.«

ISCA je v Evropi in Latinski Ameriki začela kampanjo »Now We Move« (»Zdaj se gibamo«), ki meri na borbo proti pretiranemu sedenju in nezdravim življenjskim slogom. Poročilo »Tempirana bomba neaktivnosti« kaže, da je četrtnina evropskih odraslih nezadostno aktivna in da v Evropi ravno neaktivnost pripomore k vzrokom smrti več kot pol milijona ljudi na leto.

Še posebej je pomembna aktivnost v otroštvu, saj bistveno določa prihodnje ravni aktivnosti in s tem vpliva na zdravilne učinke skozi

življenje. Če govorimo v ekonomskih pojmi, poročilo ocenjuje, da je v EU-28 kar 80,4 milijarde evrov sredstev za javno zdravstvo povezanih s štirimi največjimi neprenosljivimi boleznimi (koronarna srčna bolezen, sladkorna bolezen tipa II, rak debelega črevesja in rak na dojki) in posredno na motnje, povezane z razpoloženjem in anksioznostjo. To so izzivi, ki ji poskuša reševati ISCA, kjer pa seveda lahko igrajo svojo vlogo tudi športne organizacije. Kot pojasni Kirkeby, »je zame najpomembnejša raven športa tista, kjer so ljudje najbolj udeleženi, torej na *grassroots* ravni. Veliko je upravljalških teles, klubov, lokalnih, regionalnih in nacionalnih organizacij. Pomembnejše je implementirati dobro upravljanje na tej ravni kot pa v FIFI. Če bi lokalna telesa imela enako raven upravljanja kot FIFA, nogomet ne bi obstajal. Zato je treba vplivati na upravljanje na vseh ravneh, še posebej pa tam, kjer ljudje sodelujejo, torej na lokalni in regionalni.«

Ali je lahko FIFA v tem procesu vzornik? Kirkeby: »Ne verjamem v vzornike na mednarodnih ravneh. Verjamem pa v lokalne vzornike, v lokalnem okolju, kjer se sama aktivnost tudi dogaja. Vpliv med najvišjimi in najnižjimi ravnimi, od zgoraj navzdol, je negativen, hkrati pa ni nobenega vpliva od spodaj navzgor, kar je tudi pomembna težava.«

Razdaljo med FIFE in ostalim nogometom je dobro izrazil Sepp Blatter junija 2015, ko se je odločil, da odstopi: »Čeprav imam mandat od članstva FIFE, se še vedno ne čutim, da imam tudi mandat od celotnega nogometnega sveta – privržencev, igralcev, klubov, ljudi, ki živijo, dihaajo in ljubijo nogomet toliko kot vsi mi v FIFI.« Zdi se precej jasno, da so nedavne preiskave ameriških in švicarskih uradov močno zaznamovale »zaupanje baze«.

Prelomnica

»Sam imam veliko osebnih težav s Svetovnim prvenstvom v Katarju,« pravi Manuel Veth, glavni urednik spletnih platform *www.futbolgrad.com* in *www.futbolcidade.com*, ki se ukvarjata s preteklimi in sedanjimi dogodki postsovjetskega oziroma ameriškega prostora čez kanal te lepe igre. »Menim, da ima Svetovno prvenstvo v Rusiji neki smisel, v Katarju pa nikakor. To je bila odločitev, za katero menim, da je nastala nad ljudmi, ki ustvarjajo današnji nogomet, kot so privrženci, igralci in klubi. Menim, da je FIFA v nekaj pogledih pozabila – predvsem s to odločitvijo – pozabila, za koga je pravzaprav igra narejena: če nogometni ljudje ne štejejo, kakšen je potem smisel igranja? Potreben je resen korak nazaj, poskrbeti je treba, da je nogomet za ljudi, ki jim je mar zanj. Bolj smiselno bi bilo se vrniti v ZDA (bili so med ponudniki, op. a.). Menim, da bi organizirali sijajno Svetovno prvenstvo, saj je dandanes 'nogometna kultura' tam v porastu, imajo velike stadione in infrastrukturo za gledalce. V preteklosti so bila Svetovna prvenstva globalni fenomen, ki so jih gledali tudi tisti, ki ponavadi ne sledijo nogometu: ne vem, če se bo to tudi tokrat zgodilo. Še vedno menim, da ni bil Katar napaka le zaradi vseh relevantnih tekočih vprašanj, ampak tudi zato, ker država nima nobene povezave z nogometom: zato obstaja tveganje, da mnogi ne bodo povezani s s tem prvenstvom.«

Ali se lahko zdaj karkoli naredi? Veth: »Na tej točki je Katarju zelo težko vzeti Svetovno prvenstvo, saj se objekti že gradijo in kaže, da so se odločitve že sprejele. Če pa FIFA naredi ta korak in reče: 'ne, ne gremo tja – gremo nekam drugam!' jo bo to sicer stalo veliko denarja, hkrati pa bi s tem pridobila velik ugled. Najpomembnejša zadeva za FIFO je, da gre igra tistim, ki jih zanima.«

V paketu reform je dejansko prostora tako za vprašanja transparentnosti in odgovornosti kot tudi za vprašanja človekovih pravic in spolne enakosti, kar je torej prej del rešitve, in ne nadaljnjih zapletov.

Naj se lotimo pristopa od spodaj?

»Če pogledam na trenutno situacijo, menim, da bi lahko bilo vse skupaj veliko slabše. Če bi bil izvoljen šejk Salman, ki je bil obtožen vpletenosti v mučenje, bi to znova podčrtalo kritike privrženec nogometa; gotovo ne bi pomagalo obuditi zaupanja v trenutno stanje FIFE pri širši publiki. Gianni Infantino je gotovo zelo kvalificiran nogometni politik, ki je zrasel v svetovni nogomet pod Michelom Platinijem in Seppom Blatterjem, a ne vemo še, kako bo spremenil stvari na bolje ali če jih sploh bo,« pravi Daniela Wurbs, direktorica *Football Supporters Europe* (FSE), neodvisne, reprezentativne in demokratično organizirane mreže nogometnih navdušencev od spodaj s člani iz 48 držav po Evropi. »V svetu FIFE,« nadaljuje Daniela Wurbs, »je vsako dejanje, ki izkazuje poštenost in transparentnost, pa naj gre za upravljanje ali za organizacijo velikih športnih dogodkov, inovativen korak v pravo smer. Vendar je ta konkreten primer mogoče natežji del, saj bodo privrženci težko pridobili zaupanje v upravljalna telesa nogometa in še težje v samo FIFO, če upoštevamo vsa ta leta škandalov in nogometa, oblikovnega prej po pohlepu manjšine kot ljudske ljubezni do igre.«

Ali obstaja prostor za bolj ekstenzivno rabo športa v različnih javnih politikah, ki zadevajo družbo in izzive, s katerimi se soočamo izven nogometa – npr. pri vključenosti migrantov, trajnostnih razvojnih ciljih? Wurbs: »Seveda, tu bi bil še posebej koristen profesionalni nogomet, z vsem denarjem v njem. Klubi in vodstvena telesa bi lahko prevzeli večjo odgovornost in uporabili svojo integracijsko moč ter publiciteto za naslavljanje družbenih izzivov, kot je begunska kriza itd. V državah, kjer imajo nogometni klubi že tradicionalno velik dostop do skupnosti in kjer so klubi v lasti svojih članov, kjer so podporniki torej vključeni v srce vodenja, lahko na splošno vidimo veliko večjo orientiranost v skupnost in večjo družbeno odgovornost kot pa v tistih klubih, ki se osredotočajo na dobiček.«

Kako se lahko FIFA pogovarja z milijardami privrženec iz celega sveta? Ali imate kakšen praktičen predlog? Wurbs: »Enostavno: po celotnem planetu so predstavniki in organizirane skupine podpornikov, pri čemer je stopnja njihove organiziranosti odvisna od tega, kakšen status ima nogomet v njihovi državi, pa tudi od položaja, ki ga imajo v dialogu s FIFO. FSE je dosedaj edina kontinentalna organizacija podpornikov, vendar ni potrebno, da ostane tako tudi naprej. Mislim, da je ključ v tem, da FIFA ne verjame, da bi lahko

predstavljala resničen glas privrženec iz tribun. Hkrati pa lahko spodbujajo razvoj ostalih kontinentalnih mrež, tako kot to počne UEFA z FSE-jem, dokler sprejemajo, da morajo biti te kontinentalne skupine privrženec neodvisne in torej zmožne prenesti pravi glas njenih glavnih nosilcev. Ta proces bo lahko trajal kar nekaj časa. Do takrat pa bi bil res dober začetek, če bi vključili predstavnike navijačev, kot je FSE, v novoustanovljeni *Football Stakeholder Committee*, ki je bil ustanovljen kot del začetka reformnega procesa. Edina ključna interesna skupina, ki ni vključena v ta komite, pa so ravno – navijači.«

Ali je na koncu tunela luč?

Kot pravi dr. Milan Hosta, slovenski športni filozof, direktor Inštituta za športni razvoj SPOLINT, je najhujše obdobje FIFE in nogometa že za nami: »Imamo novo vodstvo, lahko poskušamo ponuditi našo podporo, da bi dobili, kar nam je bilo obljubljeno. Najhujše, kar se lahko zgodi, je ravno to, da ne pride do nobene spremembe. Sicer pa ne glede na ta netransparentna vprašanja sama igra ni veliko trpela, saj je še vedno najpopularnejša na svetu. To je zelo dober znak in trdna podlaga, na kateri lahko ponovno začnemo gibanje od spodaj navzgor.«

»V družbi, ki jo vodi tekmovanje in rezultati«, nadaljuje Hosta, »prevečkrat nagradimo samo rezultate in pozabljamo na kvaliteto samega procesa. Sam verjamem, da ravno proces določuje kvaliteto rezultatov: ne moremo namreč zanikati bližine tega procesa in dosežkov, prepletenosti teh stvari. Če jo namreč zanikamo – gre za obliko 'alienacije' – nehamo skrbeti za to, kako smo prišli tja, ker smo pač že tam, želimo le osvojiti medaljo, koga pa briga, kako smo jo dobili. Na koncu pravimo, da zmagovalci pišejo zgodovino, vendar ne bi smelo biti tako: zgodovina ne govori samo o mnenjih, govori tudi o dejstvih, ki morajo biti seveda postavljena v kontekst. Jasni si moramo biti o tem, za katerimi vrednotami stojimo. Če iz športa vzamemo vrednote *fair playja*, dobimo 'gladiatorstvo' in 'golo predstavo': vendar to ni tisto, za kar pri športu gre. Pri šport gre vedno za vrednote. Človeški pohlep je 'kratkoviden', kar lahko vidimo v mnogih organizacijah: če so dopuščale takšna dejanja, je na koncu trpela celotna organizacija. Zato potrebujemo sistem, kjer naj bo prioriteta 'skupno dobro': brez tega ne more uspevati niti posameznik.«

Kakšna je torej smer, ki ji moramo na tej točki slediti? Hosta: »Sam bi podpiral program, ki temelji na transparentnosti in ki hkrati ohranja nogomet, takšen, kakršen je, torej najpopularnejši šport na svetu. In ker FIFA generira veliko prihodkov, mislim, da jih je potrebno vrniti tja, od koder prihajajo, torej v *grassroots* gibanja. Pomembno je zadržati otroke na igriščih, jih izobraževati in motivirati, izobraževati tudi skozi nogomet. Mnogi otroci radi igrajo nogomet; torej mora biti igra učinkovito sredstvo, ki jim pokaže, zakaj gre v življenju: to je eden najpomembnejših vidikov družbene odgovornosti takšnih svetovnih organizacij, kot je FIFA. Po svetu obstaja veliko dobrih praks, prvi korak je zato ugotoviti, kaj je bilo narejeno, ovrednotiti rezultate in vključiti kompetentne ljudi,

Predsednik FIFE Gianni Infantino na kvalifikacijski tekmi za Afriški pokal narodov med Južnim Sudanom in Beninom. FOTO: UNMISS/FLICKR.COM

jih čim hitreje opolnomočiti.« Predlog torej posveča več pozornosti primerni implementaciji ter uporabi razvojnih programov in razpisov.

Začasni zaključki

Nogomet in šport sta lahko pomembni orodji za združevanje ljudi, zato imata tudi potencial, da postaneta kanala dostopa do večjega dosega človekovih pravic za vsakogar, vključno z marginaliziranimi in ranljivimi ljudmi in skupinami. Participacija v športu in fizični aktivnosti potencialno okrepi družbeno kohezijo, poveča blagostanje in zmanjšuje »deviantno obnašanje«.

Preko strateške integracije v širše politike lahko dejansko postane konkretno orodje za naslavljanje vrste družbenih vprašanj, za povečanje kvalitete življenja in za zmanjšanje mnogih javnih izdatkov, na samo tistih, ki se vežejo na »javno zdravje«. Vendar je ta mehanizem mogoč le če šport in fizično aktivnost spodbujajo pristna načela *fair playja*.

Ko gledamo športni dogodek oziroma smo v njem udeleženi – na katerikoli ravni – odkrivamo različne dimenzije športa: npr. uspeh športnikov in dinamiko igre, pa tudi vrsto drugih, ki so manj vidne: npr. procese, ki potekajo v igralcih in sodnikih, priprave v slačilnicah in organizacijo dogodkov. »Fair play igra« temelji na sovpadanju in združljivosti teh dimenzij. Ker je v športu represen-

tiranih mnogo interesov in ker vsaka uspešna politika temelji na sodelovanju različnih interesnih skupin – vključno z javnimi, privatnimi in neprofitnimi skupinami ter mediji, je treba pisati, širiti in spoštovati pravila, ki upoštevajo in uravnavajo različne interese na igrišču. To bi omejilo tudi vpliv mnogih negativnih pojavov, ki se oklepajo športne integritete. Proces je lahko zelo kompleksen in težak, vendar trenutno ni na voljo mnogo drugih opcij.

V programu Giannija Infantina je vrsta pomembnih in kompleksnih izzivov, zaradi česar je še prezgodaj, da bi potegnili kakšne zaključke o prihodnosti FIFE. Od njega se pričakuje, da bo vodja, ki spodbuja in je hkrati dovteten za pozitivne odločitve, s svojim »da«, polnim strasti za nogometne ljudi povsod po svetu. Človeški pohlep je lahko hud sovražnik, ki ga je težko premagati, vendar sta v človeški naravi tudi »strast« in »dobra volja«, dva pomembna dejavnika, zmožna narediti razliko celo v najbolj kritičnih razmerah. »Če želimo civilizacijo, lahko uporabimo tudi šport za promocijo bitke med tem, kar je prav, in tem, kar je narobe. Pravila so postavljena zato, da pokažejo, kako lahko človeška bitja kontrolirajo nagone. Poanta boksarskega srečanja ni v tem, da se nasprotnika ubijeta, kar bi lahko naredila, če ne bi bilo pravil. V takšni perspektivi predstavlja šport civilizacijo. V športu lahko najdemo mnogo stvari, vendar se je potrebno odločiti.« (Jens Sejer Andersen).✕

PREVOD: BLAŽ KOSOVEL